

XUDAFƏRİN

Qəzet 1932-ci ildən çıxır № 11-12 (6847-6848) 23 avqust 2021-ci il Cəbrayıl RİH-nin qəzeti

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev: "Bizim işğal edilmiş digər torpaqlara qayıdışımız məhz Cocuq Mərcanlıdan başlamışdır"

**İşğal tarixindən zəfər tarixinə
(23.08.1993 - 04.10.2020)**

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Kəlbəcər və Laçın rayonlarında

Avqustun 16-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Ömrənəkliyindən Kəlbəcərin füsunkar mənzərəsini seyr etdilər.

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Ömrənəkliyindən Kəlbəcərin füsunkar mənzərəsini seyr etdilər. Dövlət başçısı Kəlbəcər şəhərində Dövlət bayrağını ucaletdi və çıxış etdi.

...Əlbəttə ki, Azərbaycan-Ermənistan sərhədində bizi söz sahibiyik. Bu, təbiidir və bundan sonra da söz sahibi olacaq. Ona görə, bu məsələ ilə bağlı bəzən hansısa xarici dairələrdə də qeyri-adəkvat fikirlər səsləndirilir. Buna ehtiyac yoxdur. Biz harada lazım bilmışsə, orada da durmuşsə və əger bu kimisə narahat edirəse, əger kimisə əsəbləşirəse, necə deyərlər, getsinlər, su içsinlər.

Mənim Sərəncamımla 14 iqtisadi rayon yaradıldı. Onların arasında iki iqtisadi rayonun yaradılması diqqət çəkdi - Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonları yaradıldı. Hesab edirəm ki, bu da çox düzgün addımdır. Bu, həm tərixe əsaslanır, eyni zamanda, gələcəyə əsaslanır. Çünkü, həm Qarabağ, həm Zəngəzur bizim tarixi dədə-baba torpaqlımızdır. Qarabağ iqtisadi rayonunda bütün Qarabağ bölgəsinə aid olan rayonlar birləşdi. Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonunda Şərqi Zəngəzura aid olan rayonlar birləşdi. Qərbi Zəngəzur isə hazırda Ermənistanın nəzareti altındadır. Ancaq Zəngəzur dəhlizinin çəkilişi nəticəsində əlbəttə ki, biz bu dəhlizdən istifadə edib öz vətəndaşlarımızı dədə-baba torpaqlarımıza qaytaracaq. Belə

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Kəlbəcər və Laçın rayonlarına səfərləri çərçivəsində

- * Toğanalı-Kəlbəcər avtomobil yolu üzərində Murovdagında inşa olunacaq 11.6 kilometrlik tunelin təmelinin qoyulması mərasimində iştirak ediblər;
- * Kəlbəcər Kiçik Su Elektrik Stansiyasında görülən işlərlə tanış olublar;
- * 110/35/10KV-luq "Kəlbəcər" yarımstansiyasının açılışın ediblər;
- * Kəlbəcər-Laçın avtomobil yolu üzərində tikiləcək 3.4 km uzunluğundakı tunelin təmelini qoyublar;
- * Laçın Beynəlxalq Hava Limanının təməlqöymə mərasiminə qatılıblar;
- * Kəlbəcərdə arıcılarla görüşübllər;
- * Kəlbəcər şəhərində Dövlət Bayrağını ucaletiblər;
- * Kəlbəcər şəhərindəki "N" sayılı hərbi hissədə olublar;
- * Kəlbəcərdə "İstisu" sanatoriyasına gediblər.

planlar var və bu da təbiidir. Çünkü bizim vətəndaşlar indiki Ermənistan ərazisindən, təkcə Zəngəzur mahalından yox, Göyçə mahalından da, - bura ilə həmsərhəddir, - zorla qovulmuşlar və onların tam haqqı var ki, gedib öz dədə-baba torpaqlarında yaşasınlar. Biz bunu sonraki mərhələyə saxlayırıq.

İndiki mərhələdə bizim əsas vəzifəmiz mühərabənin nəticələrini möhkəmləndirməkdir, azad edilmiş torpaqlarda möhkəmlənməkdir. Azərbaycan-Ermənistan sərhədində bundan sonra da mövqelərimiz gücləndirməkdir. Yenidənqurma, bərpa işlərinin artıq start verilib, bu da əsas vəzifələrdən biridir. Keçmiş məcburi köçkünləri azad edilmiş torpaqlara tədricən qaytarmaq da gündəlikdə duran məsələdir. Mən artıq bildirmişəm, Zəngəzur rayonunda bir neçə aydan so-

nra artıq birinci qrup keçmiş köçkünlər yerləşəcək. Eyni zamanada, Ağdam, Cəbrayıl, Füzuli və Xocavənd rayonlarında da pilot kəndlər seçildi. Artıq işlər gedir ki, o kəndlərin bərpasına start verek və vətəndaşları oraya qaytaraq. Ağdam şəhərinin baş planı təsdiqləndi, digər şəhərlərin baş planının təsdiqlənməsi yaxın aylarda nəzərdə tutulur.

Beləliklə, biz bundan sonrakı əsas hədəfləri düzgün müəyyən edərək, bu hədəflərə çatmağa da nail olacaq. Biz bu gün bura dayışaq, Kəlbəcərdəyik, Azərbaycanın çox gözəl guşələrindən biri olan Kəlbəcərdəyik və biz bundan sonra burada əbədi yaşayacaqıq. Yaşasın Azərbaycan! Eşq olsun Azərbaycan xalqına!"

Prezident İlham Əliyevin çıxışından.

Azərbaycanın ərazi bütövlüyüne edilən qəsd, torpaqlarımızın işğali, insanların dədə-baba yurd yerlərindən didərgin salınması, beynəlxalq hüququn bütün norma və prinsiplərinə zidd olan ədaletsiz bir addım idi. Amma çox təessüflər olsun ki, dünya birliyi otuz ilə yaxın bir zaman kəsiyində bu haqsızlıqla, özbəşinliyə görə yumdu, məsəlenin həlli məqsədilə yaradılmış Minsk qrupu problemin çözülməsinə neinki kömək etdi, hətta nəticəsiz danışçıları ile vəziyyəti daha da gərginləşdirdi. Xalqımızın sülh dənişiqlarınına olan ümidi üzüldü. Məsələnin bu şəkildə gedisi ilə, problemin dondurulmasına yönelik addımlarla təbii ki, Azərbaycan xalqı barişa bilməzdi və barişmadı da. BMT-nin 30 aprel 1993-cü il tarixli 822 nömrəli, 29 iyul 1993-cü il tarixli 853 nömrəli, 14 oktyabr 1993-cü il tarixli 874 nömrəli, 12 noyabr 1993-cü il tarixli 884 nömrəli qətnamələri torpaqlarımızın sülh yolu ilə işğaldan azad olunmasına hüquqi baza yaradırdı. Bu qətnamələrdə erməni silahlı birləşmələrinin Azərbaycan torpaqlarından qeyd-şərtsiz geri çəkilməsi tələb olunurdu. Amma öz havadarlarına bel bağlayan Ermənistan Silahlı Qüvvələri və Ermənistan rəhbərliyi bu mühüm beynəlxalq sənədləri heçə saydırlar və uzun illər ərazimizin iyirmi faizini işğalda saxladılar. Doğma rayonumuz Cəbrayıl da 27 il işğal altında qaldı, əhalimiz respublikamızın 58 rayonuna pənah apardı. Nəhayət, çox şüklər ki, 23 avqust 1993-cü ildən başlanan işğal tariximiz 4 oktyabr 2020-ci ilde zəfər tariximizlə əvəzləndi.

Azərbaycan xalqı, o cümlədən cəbrayillilər inanırdılar ki, həyat belə davam edə bilmez, Azərbaycan Respublikası Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında bütün məcburi köçkünlər öz dədə-baba yurdlarına qaytaracaqlar. Bizləri yaşadan da bu inam hissi ididi. Tarix bu inamımızda yanılmadığımızı göstərdi. Sentyabrın 27-də başlanan və 44

(Ardı sah.2-də)

"Zəfər yolunda" kitabının təqdimatı

İyulun 13-də Bakı şəhərində "Zəfər yolunda" kitabının təqdimat mərasimi oldu. Tədbiri giriş sözü ilə Cəbrayıllı RİH başçısı Kamal Həsənov açdı. Şəhidlərimizin xatiresi yad olundu.

Şəhid ailələrinin iştirakı ilə keçirilən tədbirdə Kamal müəllim diqqəti 44 günlük Vətən müharibəsinə yönəltdi. 30 ilə yaxın olan vətən həsrətimiz Ali Baş Komandanımızın rəhbərliyi altında aparılan 44 günlük müharibə neticəsində sona yetdiyini bildirdi. Şəhidlərimizin və qazilərimizin qazanılan Qələbədə Şəhərə rəşadətindən danışdı. 2016-cı ilin Şəhərə Aprel

Ceyhun müəllim, habelə kitabın müəlliflərinə və kitabda zəhməti olanlara minnətdarlıqlar edib belə tədbirlərin tezliklə Cəbrayıldə keçirilməsini arzuladılar.

QMƏVŞAİB-in rayon şöbesinin sədri Səbuhi Hüseyinov, qazi İxtiyar Hüseyinov, rayon Ağsaqqallar Şurasının sədri Vaqif Məhərrəmov, Vaqif Əlisov, 1-ci sınıf şagirdi Nuray Şamızadə, Fuad Şəhriyaroğlu, Elmira Aslan-

xanlı çıxışlar etdilər, haqq savaşında qəhrəmanlıq göstəren şəhidlərimizə Allahdan rehmet dilədilər.

Hər şəhidimizin xatiresi işığında belə bir kitabın yazılımasını arzuladılar və növbəti görüşlərin doğma Cəbrayılimizdə keçirilməsini dile gətirdilər.

"Zəfər yolunda" kitabının növbəti dəfə təqdimatının Bileşuvarda keçiriləcəyi de qeyd olundu.

Axırda RİH başçısı Kamal Həsənov kitabın müəllifləri İ.İmanzadə və T. Abbaslıni Fəxri Fermanla təltif etdi.

***

İyulun 23-də Bileşuvardan ərazisində salınmış 4 saylı qəsəbədə 44 günlük Vətən müharibəsində igidlik göstərək, şəhidlik zirvəsinə ucalmış, Cəbrayıllı əsilli 35 şəhidin şərəflə döyüş yoluandan bəhs edən "Zəfər yolunda" kitabının təqdimat mərasimi keçirilmişdir.

Tədbirdə şəhid ailələri, qazilər və rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri iştirak etmişlər. Önce torpaqlarımızın bütövlüyü və düşməndən azad edilmesi namına qəhrəmanlıq nümunəsi göstərməklə, şəhidlik zirvəsinə ucalmış qeyrətli Vətən oğullarının xatiresi bir dəqiqəlik sükütlə yad edildi.

Cəbrayıllı rayon İH-nin başçısı Kamal Həsənov ikinci Qarabağ Mühəribəsində xalqımıza Zəfər sevinci bəşər edən şəhidlərin döyüş yollarından, şəhid ailələri və qazilərə göstərilən dövlət

qayğılarından söz açmış, qəhrəman Vətən övladlarının xatiresine ehtiram əlaməti olaraq qəleme alınmış "Zəfər yolunda" kitabının bu sahədə atılan bir addım olduğunu diqqətə çatdırılmışdır. Kitabın on gün qabaq paytaxt Bakıda da təqdimat mərasiminin keçirildiyini vurğulayan natiq sonda kitab müəlliflərinə təşəkkür etmişdir.

Kitabın həmmüəllifi tanınmış şair-publisist İsmayıllı İmanzadə həmyerlilərinin son 27 il ərzində doğma ata-baba yurdlarına qayıdaqları günləri həsrətə gözlədiklərini, 44 günlük Vətən müharibəsində düşmən üzərində qazanılan qələbənin hərb tariximizə qızıl hərflərlə yazıldığını söyləmiş, kitabın araya-ərsəyə gəlməsində mənəvi dəstəklərinə görə rayon rəhbərliyinə, millet vəkili Ceyhun Məmmədova, tanınmış rayon ziyanlarından Əlirza Xəlefliyə və Şakir Albaliyevə minnədarlığını bildirmişdir.

Kitabın digər həmmüəllifi Tariyel Abbaslı Vətən müharibəsində Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə ordumuzun keçdiyi şərəflə döyüş yoluandan danışmış, yazılan kitabın qəhrəman şəhid oğullarımızı tanıtmak baxımından böyük əhəmiyyət kəsb etdiyini söyləmişdir.

Cəbrayıllı rayon 14 say-

İ tam orta məktəbin direktor əvəzi Sabir Aslanov, şəhid valideynləri adından çıxışlar edən Veli Hüseyinov, Sərməst Mustafayev, Əşref Qəhrəmanov və başqaları qəhrəman övladlarından bəhs edən kitabın qəhrəman şəhid oğullarımızı tanıtmak baxımından böyük əhəmiyyət kəsb etdiyini söyləmişdir.

Rayon qaziləri adından çıxış edən Nemət Qəhrəmanov isə şəhid ailələrinə və qazilərə göstərlən diqqət və qayığın gənc nəsilin vətənpərvərlik ruhunda təribə edilməsinə də böyük töhfə verəcəyini söyləmişdir.

Tədbirin sonunda şəhid ailələrinə və təqdimat mərasiminin iştirakçılara "Zəfər yolunda" kitabı hədiyyə edilmişdir.

Şakir ALBALIYEV

Xatirə lövhəsinin açılışı

İyulun 1-də Qaradağ rayonunun Müşfiq qəsəbəsində Ağdam rayon 33 sayılı tam orta və Cəbrayıllı rayon akademik Mehdi Mehdiyev adına şəhər tam orta məktəbin fealiyyət göstərdiyi bina həyətində "Qarabağ" ordəni şəhid mayor Elsever Vaqif oğlu Paşayevin xatiresine inşa edilmiş "Bulaq" abidə kompleksinin açılışı oldu.

bəsi veterani Mahir Məmmədov və başqaları çıxışlarında mayor Elsever Paşayevlə bağlı xatirələrini bölüşdülər, şəhidin qəhrəmanlıqla dolu döyüş yoluandan söz açıdlar.

Mayor Elsever Paşayevin övladı Nəzrinin ifasında atasına həsr etdiyi mahniya isə tədbir iştirakçıları göz yaşları ilə qulaq asdlar.

Ağdam rayon Güləblı kənd Uşaq Musiqi məktəbinin xanəndə müəllimi Habil müəllimin ifasında səslənən "Xudayar" təsnifi, Akademik M.Mehdiyev adına Cəbrayıllı şəhər tam orta məktəbin Elsever Paşayev adına 1-ci "a" sınıf şagirdlərinin, 5-ci "b" sınıf şagirdi Məlekhanım Əsgərovanın, onuncu sınıf şagirdlərinin, 3-cü "a" sınıf şagirdi Əsma Rəşad qızı Quliyevanın və başqalarının ifa etdikləri həzin mahnilər və şeirlər də çox maraqla dinlənlər.

Səfərberlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin Cəbrayıllı rayon şəbəsinin rəisi polkovnik-leytenant Anar Rəhimov mayor Elsever Paşayevin təltif olunduğu medali şəhidin həyat yoldaşı Xəyalə mülliiməyə və övladlarına təqdim etdi.

Şəhidin qaynatası Baris Baxşəliyev sonda mayor Elsever Paşayevin anım mərasiminin təşkilatçılarına və iştirak edənlərə minnətdarlıq hissələrini çatdırıldı.

Şakir ƏLİFOĞLU

İşğal tarixindən zəfər tarixinə

(23.08.1993 - 04.10.2020)

(Əvvəli səh. 1-də)

Nəgma dedim hey şənинə,
Həsər qaldım gülşəнинə.
Viran qoyub gör сән нә;
Soruşub sordum, гәлірәм,
Гәлірәм, yurdum, гәлірәм.

Baş əymədin hər ötəнə,
Sandan varmı heç ötəнə.
Qovuşdu yollar Vətəнə;
Yolları yurdum, гәлірәм,
Гәлірәм, yurdum, гәлірәм.

Adladım dağı, aranı,
Tandım ağı, qaranı.
Sardı oğullar yaranı;
Kül alda qordum, гәлірәм,
Гәлірәм, yurdum, гәлірәм.

Dırıda yetdim aşağı,
Qanımı qoyдум qasıqa.
Həsət idim mən işığa;
Görəsi kordum, гәлірәм,
Гәлірәм, yurdum, гәлірәм.

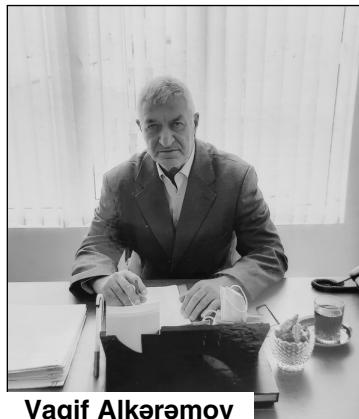
Yağı qurdı biza tuzaq,
Düşdü ruhlar yurdan uzaq.
Qoy eşitsin Vərənd, Dizəq;
Bos qalan gordum, гәлірәм,
Гәлірәм, yurdum, гәлірәм.

Hidayət SƏFƏRLİ,
"Xudafərin" qəzetiñin
baş redaktor müavini

"Xudafərin" - 90

O günlər unudulmur

Vaqif Alkərəmov

Alkərəmov Vaqif Həmid oğlu 1944-cü ilin oktyabrında Horovlu kəndində anadan olub. 1961-ci ildə orta təhsilini tamamlayıb, rayonda çıxan "Lenin bayrağı" qızetində əmək fəaliyyətinə başlayıb. 1962-ci ildə M.F. Axundov adına Azərbaycan Dövlət Xarici Dillər Institutuna qəbul olub. 1963-1966-ci illərdə ordu sıralarında olub. Bundan sonra "Abşeron" qızetində korrektor, müxbir, şöbə müdürü, redaktor müavini və redaktor vəzifələrində işləyib. Sonralar Azərbaycan KP MK-nin "Təşviqatçı - Aqıtator" jurnalında məsul katib, "Neft daşları" və "Azərbaycan yolları" qızetlərinin redaktoru olub. 2000-ci ildən hal-hazırkı kimi Təhsil Nazirliyinin "Azərbaycan dili və ədəbiyyatı tədrisi" jurnalında məsul katib vəzifəsində çalışır.

Doğulub boy-a-başa çatdıığım Horovlu kəndində bir deyirman var idi, mühərriklə işləyirdi. Burda təkcə bizim camaat deyil, qonşu kəndlərin sakinləri də taxıllarını üyüdürlər. Deyirmançı Gülməmməd kisinin işindən hamı razılıq edirdi. Dündür, rayonun başqa kəndlərində də deyirman vər idi, amma deyirdilər ki, Horovlunun deyirmanında üyüdülan undan olmaz.

Günlərin birində deyirmanın mühərriki xarab oldu, deyirman işini dayandırdı. Camaat dən üyütmekdən ötrü qonşu kəndlər üz tutmalı oldular. Yadimdadır ki, klubun qarşısına toplaşan kənd ağsaqqalları kolxozun sədri Ziyad kişiye demisdilər ki, ay sədr, sən Allah, bu deyirmana bir encəm çək, bizi eziyyətdən qurtar.

Ziyad kişi de belə cavab vermişdi:

-Heç narahat olmayın, Ağdarma adam göndərməş, Əger zapçast tapmayıb eli-boş qayıtsa, gedib Bakıdan təze motor alacam. Maa da Hacimxan oğlu Ziyad deyəllər.

Sədr sözünün üstündə durdu, heç on gün çəkmədi ki, təze mühərrik alınıb getirildi və deyirman işe düşdü.

O vaxt səkkizinci sınıfda oxuyurdum. Kənd Sovetinin sədri işleyən atam Həmid kişi bir neçə qızetin abunəcisi idi. Onların arasında rayonumuzda çıxan "Lenin bayrağı" qızeti de var idi. Qızetlərin hamisini oxuyurdum, xüsüsən də rayon qızetini. Düzü, bu qızetlərə eləqə yaratmağa çıxdan məqam astarirdim. Təze mühərrikin alınması buna səbəb oldu. "Mühərrik alınmışdır" sərlövhəli balaca bir məqalə yazıb erəsi gün tez-tez rayona yollandı. Hələ çox tez idi, idarəələr, o cümlədən redaksiya da bağlı idi. Fürsətdən istifadə edib aşağı düşdüm. Çınarın kəhrizində əl-üzümü yendum, sonra Rayon Komsomol Komitesinin qarışındaki balaca bağı gedib Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Cəmil Əhmədovun heykəlinin qabağında dayanıb redaksiyanın açılmamasını gözledim.

Bir azdan idarəələr iş başlaşı. Redaksiyanın da işçiləri gəlmisdilər. Qapının yanında mən hündürbölə bir əməkdaş qarışladı. Salam verib elimdəki yazını ona səri uzatdım. Şagird dəfterinin vərəqlərindəki yazını alıb baxdı və soruşdu:

-Hardan gelmişən?

Dedim:

-Horovludan.

-Gel içəri - deyib məni otaqlardan biri-ne apardı. Yazımı burda əyləşmiş ortaböyük kişiye verib dedi:

-Sırac müəllim, Horovludan gəlib, məqalə getirib.

Sırac Rüstəmov yazını oxuyub mənə

(“Yaddaşima yazılınlar” silsiləsindən)

sarı çevrildi:

-Yaxşıdır. Səhərki qəzetdə oxuyarsan, - dedi, sonra da tapşırı ki, kəndimizdən, kolxozumuzdan, məktəbimizdən yazılır yazımız, redaksiya ilə əlaqəni kəsmeyim.

Bu lap üreyimden oldu. Odur ki, Sırac müəllime söz verib otaqdan çıxdı. Bayaq məni qapıda qarışlayan əməkdaşla rastlaşdım. O, əlindəki qəzetləri mənə verib dedi:

-Təze nömrələrimizdi. Oxu, tanış ol, vaxt tapan kimi gel, özü də hər gələndə meqalə getir.

-Baş üstə, - deyə cavab verdim. Həm də öyrəndim ki, bu, Seyfəddin Əliyevdir.

Kəndimizin poçtalıyonu Pirverdi, kişi gündəlik qəzet-jurnalları, məktub və bağlamaları ya günortadan bıraz sonra, ya da lap axşamüstü paylayardı. Ona görə də onu gözləmədim, səher tez-tez rayona yollandı, poçta gedib, təze çıxmış "Lenin bayrağı"ni aldım. Axırkıncı səhifəde, lap aşağıda "Mühərrik alınmışdır" sərlövhəli yazını görəndə ürəyim çirpinməga başladı. Bu, mənim qəzetdə dərə olunan ilk yazım idi. Qəribə görünse də, bu yeddi-səkkiz cümləlik xəber məni mətbuatla ömürlük bağladı.

Növbəti həftədə çıxan nömrədə "Kom-

1961-ci il. Horovlu orta məktəbinin 10-cu sinfi. Məktəbin direktoru Çərkəzli Həsən Musayev tarix dərsində

baynalar emək növbəsində" adlı iri məqədən dərə olundu. Bunun arxasında kənd zəhmətkeşlərindən, kolxoz eməkçilərinin işindən bəhs edən yazılarım dərə olundu. Artıq mən qızetin ən fəal müxbirinə çevrilmişdim. Mənimlə bərabər Çərkəzindən Vüdat Xəlilov (hazırda pedagoji elmlər doktoru, professordur), Fazıl Abbasov (o da mətbuatda çalışır) da rayon qəzetində tez-tez çıxış edirdilər.

Heç yadimdə çıxmaz, Bir dəfə, səhv etmirəm 9-cu sinifdə oxuyan zaman "Pul, pul getirir" adlı felyetonum dərə olundu. Felyetonda rayonun kəndlərini bir-bir gəzib-dolaşan avtodükənən sənəcisi Miri Miriyevin əməllerindən, fırıldaq yolu ile aliciları aldatdıqlıdan, satlığı nə varsa (lampa şüəssi, paltar sabunu, duz, qənd, çay və s.) hamisının üzərinə öz qiymətini qoymuşdan behs olundur.

Felyeton rayonda bomba kimi partlamışdı: tanınmış ticarətçidən o vaxt kim təngid yaza bilərdi, O ki, qaldı orta məktəb şagirdində. Dost-tanış mənə deyirdi ki, Miri seni axtarı, elinə keçən, öldürəcək.

Aradan çox keçməmiş "Xirdə-mirdə məsələlər" yazım dərə olundu. Burada kolxozumuzun sədri çərkəzli Qiyyas Əliyevin qarğıdalı sahələrinə bigənəliyindən səhət etdi.

Rəhmətlik atam hər iki yazıya görə məni bərk danlamışdı:

-Əyə, mənim rayonda az-çox hörmətim vardi, amma sən hörmətin hamisini yerə vurdun, məni el-oba ilə düşmən elədin, - demişdi.

Redaktor mərhum Əfsər Məmmədov məni redaksiyaya çağırıldı. "Pul pul getirir" felyetonuna görə mükafatlandırdı. Mükafat üç qiymətli kitabdan - "Başsız atlı", "Səttar-xan" və "Dumanlı Təbriz" romanlarından ibaret idi. Hər üç kitab redaktor tərəfindən imzalanaraq redaksiyanın möhürü ilə təsdiqlenmişdi. Kitablardan bu gün də ailədə hamımızdan böyük olan 85 yaşlı bacım Mehəbbətə xanımın şəxsi kitabxanasında saxlanılır.

...1961-ci dərs ili başa çatmaqdə idi. Orta məktəbi bitirirdim. Gözənləniləndən bir təklif aldım. Məni redaksiyada işləməyə dəvət edirdilər. Redaktor Əfsər müəllimin sözləri indiki kimi yadimdadır: "Bir il işlə, bize kömək elə, ailəyə de köməyin dəysin.

Həm də staj toplayarsan. Ali məktəbə gələn il gedərsən".

Validəynlərim də razı oldular. Müərtib kəməkçisi kimi işe başladım. Uzun müddət müərtib işləyən, hamının Mamed müəllim deyə çağırıldı. Məmməd kisinin kəməkçisi. Rəhmətlik mənə "učenik" deyirdi. Qəzətin çapında redaksiyada çox vaxt ancaq ikimiz olurduq. Elə ki üç-dörd qəzet çapdan çıxdı, mənə deyirdi:

-Bax gör səhv yoxdur ki?

Baxırdım, her şeyin qaydasında olduğunu bilən kimi deyirdi:

-Uçenik, sən qaç. Bir azdan qaranlıq düşəcək. Horovluyan az yol deyil.

Kənde piyada gedirdim. Təsadüf halda yolda maşın olardı. O da yanından viyildəydi keçirdi.

Belece, bir il gəlib keçdi. 1962-ci ilin may ayı idi. Ali məktəbə imtahan vermək üçün Bakıya getməyə hazırlaşdım. O zaman Respublikamızda rayonlar birləşdirilmişdi. Bizim Cəbrayılov da Zəngilan və Qubadlı rayonları ilə birləşdirilmişdi. Mərkəz bizim rayon idi. Qəzətə təze yer verilmişdi. Redaksiya Stalin müzeyinin binasında yerləşirdi. Yaxşı bina idi, coxlu otaqları var idi. Həm də yaşıllıqları arasında yerləşirdi. Qəzətin adı da dəyişdirilmişdi, "Kolxoçu" adı ilə nəşr olunacaqdı. Rayona yeni redaktor da gelmişdi. "Kommunist" qəzetiinin müxbiri İnqilab Əliyev "Kolxoçu"ya redaktori teyin olunmuş və çox böyük həvəslə işe başlamışdı. Özüne yeni "komanda" yaradırdı. Redaksiyaya eləvə ştatlar verilmişdi. Qubadlı və Zəngilan rayon qəzətlərinin redaktorları həmin rayonlar üzrə bölgə müxbiri kimi fealiyyət göstəridilər.

Bir gün eşitdim ki redaktor məni görəmek istəyir. Kabinetinə getdim. Redaktorun müvəvvarı Sırac Rüstəmov da yanındı idi. Nə barede işe ciddi səhəbat edirdilər. İçəri keçib salam verdim. Əyləşmək üçün yer göstərdi. Əyləşdim.

Fizika-riyaziyyat müəllimi Tapdıq Piriyev şagirdlər arasında

İnqilab müəllim hal-əhval tutandan sonra dedi:

-Oğlum, redaksiyada hamı səndən rəzil qədir. Deyirlər intizamlı oglansan, yaxşı qələmin də var, yazılırların özüm də baxımsız. Bilirsən ki, qəzətimiz böyüküb, bizi işçi lazımdır. Sırac müəllim də səni tərifləyir. Belə qərara gəlmışik ki, sənə başqa vəzifə verək. Bir yerde işləyək.

Razılıq etdim. Amma təhsil almaq istədiyi də bildirdim.

-Təhsil almaq mütləq lazımdır. Sən söz verirəm ki, gələn il səni özüm Bakıya aparıb jurnalısta fakültəsinə qəbul eletdi-rəcəm, - deyə İnqilab müəllim israr etdi.

Susduğumu, cavab vermədiyi görüb dedi:

-Yaxşı, görürəm ki, getmək fikrindən. Üçən əsasın, amma yadın saxla, na vaxt gələn, qapımız üzüne açıqdır.

Təsəkkür edib çıxdım. Redaksiyada hamı ilə sağollaşır ayrıldım. Elə həmin il sənədlerimi M.F. Axundov adına Azərbaycan Dövlət Xarici Dillər Institutuna verib, qəbul imtahanlarında yüksək bal topladım və Alman dil fakültəsinin telebəsi oldum. Arzum gələcəkdə tərcüməçi olmaq, mətbuatda tərcüməçi-jurnalist kimi çalışmaq idi.

Bir azdan sonra, ikinci kursda ordu sıralarına hərbi xidmətə çağırıldım. Üç illik xidmət dövründə də, ondan sonrak illərdə də mətbuatdan ayrılmadım, müxtəlif qəzətlərdə yazılırlar dərə olunurdu. Amma "Kolxoçu"nun redaktoru İnqilab müəllimin təklifini qəbul etmədiyimə görə çox peşman oldum. Elə indin özündə de:

O günlər, o illər unudulmazdır.

Qazılərimiz

Sınaqlardan keçən oğul

Cəbrayılov Elşən Qardaşxan oğlu 1979-cu ilin 3 noyabrında Cəbrayılov rayonunun Qazanzəmi kəndində anadan olub. 1-ci sinfə də ele Qazanzəmi kəndindən kendi olan Süleymanlı kəndindəki orta məktəbə dəyişilib. Lakin tale onu orta məktəbi bitirən vaxt kimi futbol topu kimi burdan ora, ordan bura atıb. Məcburi köçkündə düşüklərindən bir az Suraxanı rayonundakı 282 sayılı orta məktəbdə, bir az da Bakının müxtəlif orta məktəblərində təhsilini davam etdirib. Nəhayətdə 1996-ci ildə Yeni Günəşlidə fəaliyyət

göstərən Kəlbəcər rayon 12 sayılı tam orta məktəbdə orta təhsilini tamamlayıb.

Elşən Cəbrayılov 1997-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin mexanika-riyaziyyat fakültəsinə qəbul olur. 2001-ci ildə bitirir. 2003-cü ildə ali təhsilli genç kimi leytenant rütbesi ilə hərbi xidmətə yola düşür. Qusar bölgəsində xidmət edir. 2004-cü ildə baş leytenant rütbesine yüksəlir. 18 aylıq həqiqi hərbi xidmətini başa vurub, 2005-ci ildə 9 yanvarında ordu sıralarından tərxis olunur.

Elşən 2005-ci ildən "Teknur" metbəsində dayısı Əlikəbir Məmmədovun direktoru olduğu metbədə çapçı kimi əmək fəaliyyətinə başlayır. Müstəqil bir genç kimi əmək, iş-güç sahibi olur. Çullu kəndindən olan Vəfa Bəşirqızı ilə ailə həyatı kurur. Bu evlilikdən Xədicə, Ayşə adlı qızları, Rəhman adlı oğlu dünyaya gelir.

Bütün bunları sadalamaqda məqsədim odur ki, Elşən Cəbrayılov tale 1993-cü ildə doğma Cəbrayılov torpağından didərgin salandan sonra "o yurd sənin, bu yurd mənim" deyə-deyə cələyivətən bir həyat yaşamaq məcburiyyətində qaldısa da, axırdı öz ağılı-ferasəti sayəsində orta məktəbi de başa vurdu, ali təhsil də aldı, kılışlı məktəbi deyilən hərbi xidmətini də zabit kimi başa vurdu, ailə həyatı da qurdu. Kənardan seyrək gözəl baxan olsayıd, bəlkə də sinesində

"Az qalıb kəndimizə qayıtmaga" deyirdi

qardaş-bacının adlarını bir-birinə yaraşdırıb oğlana Fərid, qızə Fəridə adını qoydular. Allah-teala oğul-qız sarıdan ailəyə səxavət kərəm eyləmişdi, necə deyərlər, oğul-qız payları başlarından töküldürdü elə bil. Əkizlərdən sonra da Fərizə, Füzuli, Ceyran, Samid, Fatimə və Sakit dünyaya gəldilər. Bir sözlə, 5 oğlan, 4 qız övladı bəxş elədi uca Tanrı ailəyə.

Əlbəttə, bu ağır köç-külfəti dolandırıbsaxlamaq da valideyndən böyük hünər isteyirdi. Üstəgel, 1993-cü ilin məcburi köçkünlük müsibəti də bir yandan bu ağırlığı artırılmışdı. Biləsuvar rayonundakı çadır şəhərciyində məskunlaşmışdır. 4 yaşından məcburi kökün hayatı yaşayan Fərid 1995-2006-ci illərdə 4 sayılı Cəbrayıł şəhər orta məktəbində - rəhmətlik İmran Bəyişovun direktoru olduğu məktəbdə orta təhsil aldı. 2007-ci ilin yanvarında həqiqi hərb xidmətə yollandı. Bakıda Sülhməramlı Qüvvələrin tərkibində sürücü kimi xidmət etdi. 2008-ci ilin iyulunda hərb xidmətini başa vurub eve qayıtdı.

Hacıyev Təşkilat Əli oğlu ilə Quliyeva Zəminə Hidayət qızı 1987-ci ildə doğma el-bələri olan Böyük Mərcanlıda ailə qurmuşdular. Ailənin ilk övladı Xəyaldan sonra 1989-cu ilin 4 oktyabrında gənc ailənin ekiz övladları dünyaya gəldi. Bu

gün keçməmişdi ki, döyüş başlandı.

Fərid Hacıyev sürücü olsa da, könüllü olaraq kəşfiyyat dəstəsinə yazılrı. Sentyabrın 27-də Füzuli istiqamətindən döyüşə başlayıb. Dörd gün ərzində düşmənlərimizin otunu-suyunu verdi, torpaqlarımızın azadlığı uğrunda döyüşlərdə fədakarlıqlar göstərdi. Ürəyi vətən eşiyle döyünen və döyüşen qəhrəman eloğlumuz sentyabrın 30-da Füzulinin Alxanlı kəndində namərd yağıların hədəfinə tuş gelib şəhadətə qovuşur.

Həmin günü də mübarek şəhid nəşini Biləsuvardakı 4-cü qəsəbəyə gətirirlər. Oktyabrın 1-də onu qəsəbədəki qəbiristanlıqda Şəhidlər üçün ayrılmış xiyanabanda dəfn edirlər.

Oktyabrın 4-də Fəridin ad günü olacaqdı. Amma onun 31 yaşı "Üç" deyilən yas mərasimine düşdü. Cənnətdəki ilk ad günü böyük bir izdihamlı müşayiət olundu. Camaati, eli-obanı "Üç" adlı mərasimlə özünü ad gününə "toplamlıdı" Fərid. Anası kövrələ-kövrələ dedi ki, öz ellərile balıq da tutmuşdu, irəlicədən ad günü üçün müeyyən tədarük də görmüşdü...

Fərid Hacıyevin anası Zəminə xanım mənə dedi ki, bir dəfə ikimiz idik, mənə qayıdır dedi ki, ana, mən şəhid olacağam. Elə bil ki, o, şəhid olmayı isteyirdi.

Qeyd edim ki, Fərid 2011-ci ildə Şixalıqalı kəndindən olan Yusifova Azadə Elxan qızı ilə evlənmişdi. 2012-ci ildə oğlu Eşqin, 2014-cü ildə isə babasının adını qoymuş Əli dünyaya gəlmİŞdi. Eşqin 3-də, Əli isə 1-də oxuyurlar.

Şəhid anası söhbətinə davam edib dedi ki, iki oğul balasına sünnet toyu eləmək, necə deyərlər, müsəlman etmək isteyirdi. Sünnetdə kəsilmək üçün bağlamada dana saxlayıb bəsləyirdi. Amma axırıncı dəfə evə geləndə dedi ki, o dananı mənim üstümde kəsərsiniz, o dana mənə qismət olacaq, mənə ehsan verərsiniz. Bilirdi ki, şəhid olacaq.

Zəminə ana daha sonra bildirdi ki, Fərid şəhid olandan sonra atası və böyük qardaşı Xəyal Fəridin 40-ı çıxanacan Mərcanlıya, Zəngilana, Cəbrayıla maşın sürüb, hətta Şuşaya kimi gedib çıxiqlar. Əsgərlərimizə təmənnəsiz kömək kimi silah-sursat daşıyıblar. Hətta həmin ərefələrdə Hacı Qaramana da gedib hərəniblər, ziyarət ediblər. Bunu icra Hakimiyyətindən də biliirdilər ki, silah daşıyırlar ordumuza.

Əlbəttə ki, bu da oğulun, qardaşın qisasını düşmənlərdən almaq üçün bir yoldur və şüfürələr olsun ki, şəhidlərimizin qisası son nəticədə alındı. Onu da əlavə olaraq qeyd edim ki, Fəridin qardaşı Samid hazırda Yevlaxda sərhəd qoşunlarında hərb xidmətdədir. Düşmən bilsin ki, şəhidimizin qisasını almaq üçün də, xam xəyalə uyub yenidən baş dəbərtmək istəsə və cincirini çıxartsa, onların hərdəməxəyal

başlarını əzmək üçün də dəmir yumruğumuz öz yerindədir.

Zəminə xanım ürəkağrısı ilə onu da dedi ki, Fəridin 40-dan sonra həyat yoldaşı Təşkilat kişi ürəyindən əməliyyat olundu. Bir müddət sonra isə 2020-ci ilin 20 dekabrında dünyasını dəyişdi. Beləcə, oğlunun qisasını almaq üçün özünü oda-közə vuran Təşkilat dayının ruhu da cənnətdə oğluna qovuşdu.

Sonda onu da qeyd edim ki, Fərid Təşkilat oğlu Hacıyevin döyüşlərdə göstərdiyi şücaət dövlətimiz tərefindən də layiqli qiymətini almış ve "Vətən uğrunda", "Füzulinin azad olunmasına görə" və "Xocavəndin azad olunmasına görə" medalları ilə təltif olunmuşdur.

Şakir ƏLİFOĞLU

Şəhid Tural Bayramlı - yüksəkliklər fatehi

duğundan görmədi bəylək otağını. Noyabrın 10-da səhər tezden onun cənazəsini qapımaq gətirəndə, gətirib 5-10 dəqiqəliyə bu otağa qoydum, ağı deyib ağladım - oxşadım balamı. Toyuna yox, vayına qismət oldu ballamın otağı", -deye danişdiqca, adamın ürəyi yanıb-pörşlənirdi.

Ağır itki, çəkilmez dərd, dözləməz ağrıdır. Oğul dünyaya getir, eziزلə, böyük, 24-25 il ərzində həvəsle toyunu gözlə, belə bir xoş günün-vədənin yaxınlaşlığı vaxtlarda namərd düşmən güləsi oğlunu nakam elindən alıb, bütün arzu və ümidi ləri puc elesin. Yerə-göyə sığası müsibət deyil bu. Bəs yaziq ana ürəyi necə tablasın, nec dözsün bu ağrıya, bu aciya?!

Əfruz xanım odlana-odlana deyir ki, bu müsibətə dözməyib özümü öldürmək isteyirdim. Kiçik oğlum Aminin sözləri kəsdi qabağımı. Döyüşlər gedən qanlı-qadəli vaxtlarda seksəkədəydim, deyirdim Allah eləməmiş, Turala bir şey olsa, özümü öldürəcəm. Onda Amin mənə dedi ki, ana, bəs meni düşünməzsən, meni atıb gedərsən? Bəs mən sizsiz necə yaşayaram. Bax onun bu sözləri məni yaşamağa məcbur etdi.

Bu sözləri eşidəndə, mən də ona atamın bir vaxtlar bize dediyi "ölənlə ölmək olmaz" kelamını xatırlatdım. Dedim ki, gerideki ləri fikirləşmək lazımdır, oğlunu, həyat yoldaşını düşünməlisən, özüneqəsd acızik əlamətidir.

"İndi başa düşürəm ki, Tural mənə həmişə deyərdi ki, ana, sen hərbçi ailəsəsin, her şəxə hazır olmalıdır deyəndə bu günlüğü

kəndir vasitəsilə iki dəfə qalxıb-enməklə də Tural öz şəxsi bacarığını nümayiş etdirib. Hətta bu cəsurlığuna və qoçaqlığına görə komandiri onu özü ilə birge həmişə irəli xətdə olmağa layiq görürdü. Komandır onu özünün dayağı hesab edirdi. Hətta Şuşada ki son döyüşündə də o, komandırı baş leytenant Təhmasib Mustafayevlə birgə ciyinçiyine döyüşərək, ele ikisi də bir yerdə şəhid oldu. Belə ki, noyabrın 4-dən 5-ne keçən gecə Turalla Təhmasib Daşaltı istiqamətinə döyüşdə mühüm yüksəkliyə dırmaşmış və bu qanlı döyüşdə, demək olar ki, düşmənlerlə sinə-sinəyə dayanıb atışmışlar. Diger döyüşü dostları ise onların ardınca gələrək düşmənə sarsıcı zərbəni vurmaşlar və Turalın da, komandırının də lap yaxın məsafədə açılan düşmən atəşinə nəticəsində həlak olduğunu görmüşlər.

Bütün bu deyilənlər Daxili Qoşunların Xüsusi Təyinatlı "Yarasa" destəsinin herbi qulluqçusu olan Tural Bayramının qehrəmanlıqla dolu döyük yoluna aydınlıq getirir.

Turalın anası Əfruz xanım deyir ki, axırınca dəfə onunla oktyabrın 29-da danişib. Halallıq isteyib, özlərindən muğayat olmalarını söyləyib, nişanlısı haqqında da: "çox sədaqətli, mərd qızdır, mən onu nahaq yerə sevib-seçməmişdim, onun anası yoxdur, anası kimi onu da sənə əmanət edirəm", - deyib sağıllaşıb telefonda. Əfruz xanım deyir ki, mən o qızın mərifətinə, tərbiyəsinə, qanacağına, insanlığına o qədər heyranam ki, mən ona bağlanmışam. Turalın iyini nişanlısına alıram.

Mühərribənin özü ilə getirdiyi ürək dağlayan həyat faciələrindən biri də budur. Mühərribə bitirən də, onun insanın canına vurduğu fiziki yaralarla birgə mənəvi yaralarının ağrı-acılı sızıntıları da uzun müddət adəmi göynədir, bir ömürlük həyat da bəs eləmir ki, bu göynətilərden canını qurtaran. Adam ödəndə də mühərribənin bu dəhşətli yaşıntılarının nisqilini-əzəbini özünlə - can verən ruhunla birgə o biri dünyaya da çəkib aparırsan. İnqir-zalımacan çəkirsən bu ağrıni ürəyində və ruhunda. Əger bu dünyadan qəlibi nisgilli, könlü yaralı vəzifətdə can verib gediləcəksə, bu dünyada qalan ah-zarını o biri dünyaya uğub gedən ruhunla birgə özünlə axıret evinə da aparırsan. Başqa sözə, adamın bu dünyadakı canında gedərmişdiyi əndişələr-müsibətlərin fəryadı o biri dünyada da od olub adının gorunu yandırıb-çatdadır. Bu minvalla mühərribənin adama çəkdirdiyi fiziki və mənəvi dağlar admanın canını da, ruhunu da əbədilik yandırıb-dağlayır. Ona görə de şəhid anasının içün-icin oylamasını, danışdıqca havalanıb-öldənəməsiçox aydın anlaşıb. Orta məktəb illerinin qayğısı illərindən sonra başlanan bu mühərribə Arzunun - Əfruzun da həyatının ayrı-ayrı dönmələrində ona müxtəlif yönəldən üzüntülü günər yaşıdır. 1993-cü ilin məcburi köçkünlük faciəsində valideynlərlə birgə Millidən acınacaqlı qacqın-köçkünlərə həyatı yaşıyan Arzu 1995-ci ildə Daş Veyselli dənən Ədilə ailə qurur, Şərq qəsəbəsində özlərinə bir xosma düzəldib yaşıyırlar.

1996-ci ilin 20 yanvarında Tural, 1997-ci ilin 23 noyabrında isə ikinci oğul əvlədləri Amin dünyaya gelir. Beləcə, gənc ailə çətinliklərə dözə-dözə dişli ilə - dirnağı ilə torpaqla əlləşərək, halal zəhmətlə iki oğul balalarının qayğısını çəkə-çəkə böyüdürlər. 2007-ci ildə Qəhrəmanlı qəsəbəsində torpaq sahəsi alıb ora köçkünlərindən, 2003-cü ildə Qurban Namazəliyevin adını daşıyan Şərq kənd orta məktəbin 1-ci sinfinə gedən Tural da bu kənddə fəaliyyət göstərən Dağtumas kənd tam orta məktəbin 4-cü sinfinə gedir. Tural 2014-cü ildə orta məktəbi bitirəndən az sonra - 4 oktyabr 2014-cü ildə əsgərliyə yollanır. Göründüyü kimi, məcburi köçkünlük ucbatından bir yerdə oturub yerini qızdırıra bilməyen gənc ailə bu yurddan o yurda, o yurddan bu yurda daşına-daşına cələyi-vətən bir həyat keçirdir. Əlbəttə ki, bu yurddan yurda köçmənin ağırlığını çəkən valideynlərinin hansı əzablara qatlaşdığını Tural da, elə Amin də uşaq baxışları ilə müşahidə edirdilər. Eyni zamanda bu eziyyəti onlara məcburi köçkünlük - doğma dədə-baba yur-

dalarından didərgin düşmək faciəsinin getiridiyi de anlayırdılar.

Bax Arzu belə ərzablara qatlaşa-qatlaşa böyümüşdü balalarını. Bir belə zəhmət çək, əvləd böyük, axırda da barını-bəhrəsini görmək istədiyin vaxtda namərd ermənilərin güdəzəsinə getsin, bax bu müsibət idu onu od-

layan. Qələbe sevincinin bir addımlığında namərd erməni güləsine tuş gəldi balası. Tural ata-anasını məcburi köçkünlük müsibətindən qurtarmaq üçün özünü oda-közə vurdur, çünki valideynləri ilə birgə o özü də yaşamışdı yurdsuzluq ağrı-acısını...

Onu da qeyd edim ki, 2016-ci ilin şanlı Aprel döyüşlərində həqiqi hərbi xidmətdə olan Tural Bayramlı o vaxt da döyüşləre atılmış, şücaət göstərmişdi. Onda ölümün ağızından təsadüf nəticəsində xilas olmuşdu. Aprelin 25-də ordudan tərxis olunub eve gəlməşdə də, ürəyində həmin döyüşlərə təkrar qayıtmak, müzəffər döyüşü axıradək davam etdirmek həvesi qalmışdı. Elə ona görə də az sonra - 2016-ci ildə sənədlərini DİN-in "müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularının hazırlığı" kursuna verdi. Elə o vaxtdan da hərbi həyatın romantikası ilə qaynayıb-coşan Tural ömrünü həyatını romantikanın doğuracağı reallığa həsr elədi. O romantika 27 il ərzində əsərət də qalan torpaqlarımızı düşmən tapağından xilas etmek uğrunda ürkədə bəslənən xoş arzu, reallıq isə bu xoş arzu və ümidi doqruldacaq müzəffər Azərbaycan orduunda qalib bir əsgər kimi torpaqlarımızı işğalılardan azad etmək idi. O romantikanın qanadlarında Daşaltıının, Şuşanın yüksəkkliklərini fəth edən çavuş Tural Ədil oğlu Bayramlı düşmən üzerinde Şanlı Qələbə adlı reallığa qazi şəhid kimi yetişdi. "Ya qazi ol, ya şəhid!" -deye hayqıraraq Vətən yolunda qazi də oldu, şəhid də. "Vətən uğrunda" və "Şuşanın azad olunmasına görə" medallarına layiq görülen qazi şəhid kimi adını vətənimizin zəfər salnaməsinə yazdırdı.

Şakir Albalıyev

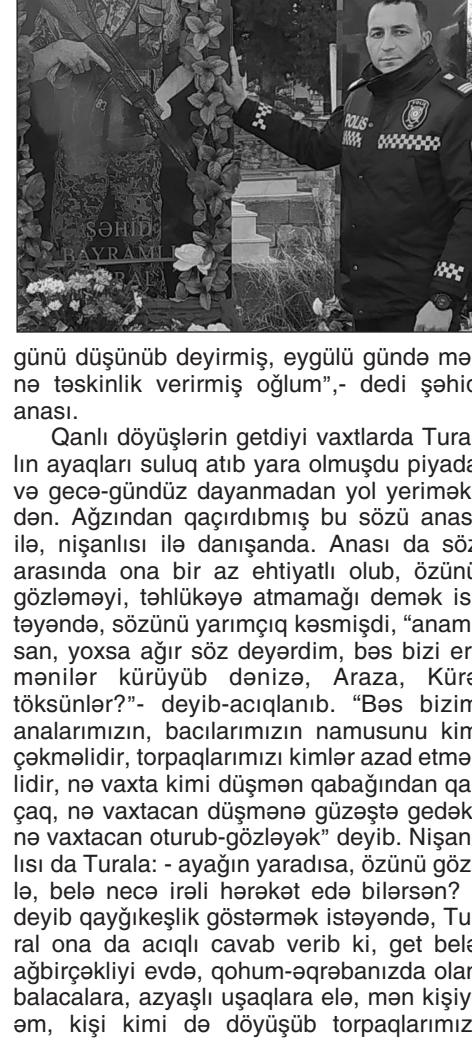

44 günlük 2-ci Qarabağ müharibəsi təzəcə qurtarmışdı ki, eştidim əmimiz nəvəsi Səmərqənd Səmərqənd oğlu Albalı əsgəri xidmətdə olarkən Şuşada gedən döyüşlərdə kontuziya alıb, dili tutulub. Zəng edib anası Xurma müəlliməyle danışdım, uşağın vəziyyəti ilə maraqlandım. Sözümüz tamamlayırdım ki, birdən Xurma müəllimə telefonda mənə qayğıdib dedi ki, bəs Arzunun da oğlu Şuşada şəhid olub, ora getmişdim? "Eşitməmişim, Arzu kimdi ki?" -deye soruşduqda, "bəs elə bildim sən bilirsən, Çıraqəlli əminin qızı Arzunun oğlu şəhid olub", -dedi. "Xəberim olmayıb, indi maraqlanaram görüm nə vaxt, harda şəhid olub", -deyib, ardından heç dəmin nağda vermeyib, Səyyaf əminin oğlu Valehə zəng etdi. Öyrəndim ki, Sofulu kəndindən əmimiz nəvəsi olan Arzu (sənəddəki adı Əfruzdur) məcburi köçkünlük dövründə Daş Veyselli kəndindən Bayram kışının oğlu Ədil Qarayevlə ailə qurub, iki oğlu var. Böyük oğlu Tural Bayramlı müddətdən artıq xidmətdə olan hərbi qulluqcu kimi Şuşanın alınması uğrunda döyüşlərdə şəhid olub.

Tural Bayramının valideynlərinin məskunlaşdığı Beyləqan rayonunun Qəhrəmanlı kəndindən getdim. Turalın qardaşı Amin maşını ilə qabağıma gəldi. Həyətindən atası Ədil kişi, anası - bizi Arzu kimi tanındığımız Əfruz xanım hörmət-izzətə məni qarşıladılar. Xəzin zamanlarda tikdirib yaşadıqları evlərinə keçdi. Stolun üstündə Ramil Hikmətin "Beyləqan şəhidləri" ("Qanun" nəşriyyatı, 2021) və Esmira Güneşin "Unutmadıq, şəhidim" ("Təknur", 2020) kitabının 2-ci cildi qoyulmuşdu. Hər iki kitabda Tural Bayramlı ilə bağlı ocerk verilmişdi. Hələ Esmira Güneş bir şeir de həsr etmişdi.

Turalın atası Ədil kişi kişilərə məxsus təmkinlik göstərdi, oğlu ilə bağlı, demək olar ki, heç ağzını açıb danışmadı, dərdini içində vərəvurd elədi. Anası Əfruz xanım isə oyum-oyum oyulur, dərdini bölüşürdə mənimle. Oğlu ilə sonuncu dəfə Novruz bayramı günlərində - 2020-ci ilin 24 martında Şirvan şəhərində yaşayan nişanlışının ailəsində görüşdürüyüñ dedi. Dedi ki, kaş tez evləndirmiş olaydım, bəlkə indi bir nişanəsi də - yadigar balası da olardı. Tural şəhid olanda nişanlışının onlara gəlib üzünə - gözünə el atdığını, saçını yolduğuunu, necə deyərlər, özünə zülm etdiyini də böyük ürək yanğısı ilə danışdı anası.

Əfruz xanım məni evlərindəki Tural üçün hazırladığı bəy otağına da apardı. "Oğlumun toyuna hazırlaşırıq. Onun üçün bəzətdirmişdim bu otağı. Özü hərbədə

günü düşünbə deyirmiş, eygülü gündə mənə təşkinlik verirmiş oğlum", - dedi şəhid anası. Qanlı döyüşlərinin getdiyi vaxtlarda Turalın ayaqları suluq atıb yara olmuşdu piyada və gecə-gündüz dayanmadan yol yeriməndən. Ağzından qaçırdıbmış bu sözü anası ilə, nişanlısı ilə danişanda. Anası da söz arasında ona bir az ehtiyatlı olub, özünü gözləməyi, tehlükəyə atmamaq demək istəyəndə, sözünü yarımcı kəşmişdi, "anam-sın, yoxsa ağır sözərəmdim, bəs bizi ermənilər kürbüyüb dənizə, Araza, Kürə töksünlər?", - deyib-acıqlanıb. "Bəs bizim analarımızın, bacılarımızın namusunu kim çəkmelidir, torpaqlarımızı kimlər azad etməlidir, nə vaxta kimi düşmən qabağından qaçaq, nə vaxtən dərəcədən güzəştə gedək, nə vaxtən oturub-gözləyək" deyib. Nişanlısı da Turala: - ayağın yaradısa, özünü gözlə, belə nece irəli hərəket edə bilərsən? - deyib qayğışlıq göstərmək istəyəndə, Tural ona da acıqli cavab verib ki, get belə ağbirçəkli evdə, qohum-əqrəbənizdə olan balacalara, azyaşlı uşaqlara ele, mən kişiyəm, kişi kimi də döyüşüb torpaqlarımızı düşmənlərdən geri alacağam, - deyir.

Tural Bayramının döyüş yoluñdan epizodları əks etdirən videokadrlardan da onun cəsər hərbçi olduğunu müşahidə etmək olur. Onun döyüşlər vaxtı Laçın koridorunu bağladıqlarını, Hadrut-Xocavənd yoluna nəzarət etdiklərini, Şuşada olduqlarını və s. əks etdirən kadrlar da bir daha Tural Ədil oğlu Bayramının dağlar qartalı kimi yüksəkkliklər fatehi olduğunu açıqça göstərir. Bundan başqa, döyüşü yoldaşlarının dediyinə görə, Şuşa dağlarına 400 metr yüksəkliyə

Vətənin cəsur döyüşçüsü - Anar Əmirov

Allahverdi Astan oğlu Əmirovla Zümrüd Fətəli qızının toyları 1990-ci ildə Cocuq Mərcanlı kəndində olmuşdu. Xoşbəxt bir ailə həyatı yaşayırdılar. 1993-cü ildin işğal faciəsi hamı kimi onların da xoş növrağını pozdu, eldən-obadan didərgin düşüb Sabirabad rayonuna-Bulaqlı kəndinə pənah gətirdilər. Onda bu gənc ailənin bir qız övladı da var idi - Xaver. Dünyanın gəldi-gedərindən xəbərsiz olan bu balaca qızçıqaz da sanki öz körpə qıqlıtı ilə gənc ailəyə bu ağır, müsibətlə günlərdə təskinlik, ümidi nəğməsi oxuyurdu. 1995-ci ildə Yasəmən, 1996-ci ildə Ülviyə adlı iki qız övladları da oldu Allahverdi kişi ilə Zümrüd xanımın.

2000-ci ildin 29 dekabrında isə Uca Tanrı bacılara qardaş payı, ailəyə-valideynlərə isə sobeşil kimi oğul payı bəxş etdi. Adını Anar qoyub, taleyini Allaha ismarladılar. Anar sanki ayla, illə deyil, günbəgrün saatla, həftəyə böyükürdü. Böyüküb məktəb yaşına çatdı. 8-ci sinfə kimi Bulaqlı kənd orta məktəbində oxudu. Daha sonra Şəhriyar fin qəsəbəsində fəaliyyət göstərən Arif İsmayılovun direktoru olduğu orta məktəbdə təhsili davam etdirdi. 2018-ci ildə orta təhsilini başa vurdur. 2019-cu ildin yanvarın 3-də vətəne oğulluq borcunu vermək üçün həqiqi hərbi xidmətə yollandı. Gəncədə karantin müddətini başa vurduqdan sonra Cəlilabad-da Göytəpə ərazisində Xüsusi təyinatlı dəstənin əsgəri kimi xidmətə başladı.

Anar Əmirov hələ orta məktəbdə oxuduğu dövrde onun valideynlərinin kəndi olan Cocuq Mərcanlı işğaldən azad olunmuşdu. Əslində Cocuq Mərcanlinin yadəlli işğalçılarından azad edilməsi və orada yenidən yaşayışın bərpa olunması Cəbrayıla, bütövlükdə isə Qarabağımıza Böyük Qayıdışın başlanğıcı demek idi. Onda Anar doğma kəndlərinin azad olunmasına çox sevinmişdi, amma özlüyündə onu da düşünmüşdü ki, bu, hələ Böyük Zəfərin astanasıdır. Bu Qələbəni tamamlamaq üçün vətənə hünərlü oğullar, əgid əsgərlər gərəkdir. Özünü belə bir mübarizə ovqata kökləmişdi Anar. İndi əsgəri xidmətə olarkən özünü vətənin yeniləməz əsgəri kimi hiss edirdi. Bütün növ silahlarla davranışlığı, müxtəlif situasiyalarda döyüşçü manevrleri edib, düşmənə sarsıcı zərbələr endirməyi özü üçün götür-qoy edir, komandır və zabitlərin bütün tapşırıqlarını layiqince yerine yetirirdi. Keçirilən bütün hərbi təlimlərdə fəallıq nümayiş etdirir, vətənin azadlığının məhz güclü və rəşadətli əsgərlərimizin hesabına əldə olunacağını bilirdi.

Artıq fikrində israrlıydı. Buna görə de 2020-ci ilin iyundan həqiqi hərbi xidmətini başa vurduqdan sonra könüllü olaraq özünü hərbi həyata bağladı. Müddətdən artıq xidmət edən hərbi qulluqcu kimi orduda qaldı. 2020-ci ildin 27 sentyabrında başlanan Vətən mühərribəsində Anar Allahverdi oğlu Əmirovun döyüş yolu doğma Cəbrayılimizin işğalçılarından azad olunmasından başlandı. Snayperçi kimi Füzuli, Kəlbəcər, Zəngilan istiqamətində gedən qanlı-qadəli döyüşlərdə düşmənə sarsıcı zərbələr endirdi. Snayper silahı ilə saysız-hesabsız düşmən yaraqlısını məhv etdi.

Anarın atası Allahverdi kişi ilə səhbət edərkən dedi ki, axırıncı dəfə oktyabrın 5-də ölümümlə telefonla danışdım. Dedi ki, torpaqları almış, amma bilmirik haralardı. Anar məcburi köçkünlükdən sonra doğulmuşdu, ona görə oraları görmədiyindən tanımadı.

-Oğlumla oktyabrın 5-dən sonra danışq əlaqəmiz olmadı. Oktyabrın 15-də Füzuli ərazisində şəhid oldu. Bize isə oktyabrın 21-nə keçən gecə onun şəhid olması xəberi gəlib çatdı, - dedi şəhid atası.

Vətən yolunda nər kimi əgid oğul qurban vermiş şəhid atası qırurla danışdıqca bir daha gözümüzde ucalır, böyüküb dağ boyda olurdu. Belə vətənpərvər, məqrur atadan da elə bu cür mərd və şücaəti oğul olarmışdım özlüyümde.

- Oğlumun nəşini Füzulidə Əhmədbəyli qospitalından götürdük. Beyləqanda Peygəmbər deyilən yerde yuyuldu, kəfənə bükündü. Daha sonra isə onu Cocuq Mərcanlı ilə yaxınlıqda yerləşən qohumlarımızın dəfn olunduğu Qazaxlar kənd qəbiristanlığında torpağa taşırıq-deyen Allahverdi dayıdan soruştum ki, bəs onun cənəzəsini məskunlaşdırığınız Sabirabad rayonundakı evinize getirmədiniz ki? Cavabında bildirdi ki, elbəttə, istəsəydim, təcili yardım maşını ilə onu evimizə də aparardılar. Amma qiyamadım, razı olmadım buna. Ona görə ağır döyüşlərin getdiyi o ağır, gərgin, əziyyətli vaxtlarda bunun əvəzində təcili yardım maşını bəlkə döyüş mövqelərindən ağır yaralılarımızın gedib getirər, heç olmasa onlara vaxtında tibbi yardım göstərilər, həyata qaytarılar deye düşündüm. Bu səbəbdən də oğlumun cənəzəsinə

daha evimizə aparmadım, birbaşa Qazaxlar kəndindəki qəbiristanlığa getirdik...

Fikir verin, belə bir operativ qərarı oğlunun şəhid olması xəberindən sarsılıb bəlkə də, necə deyərlər, ağılı başında olmadığı

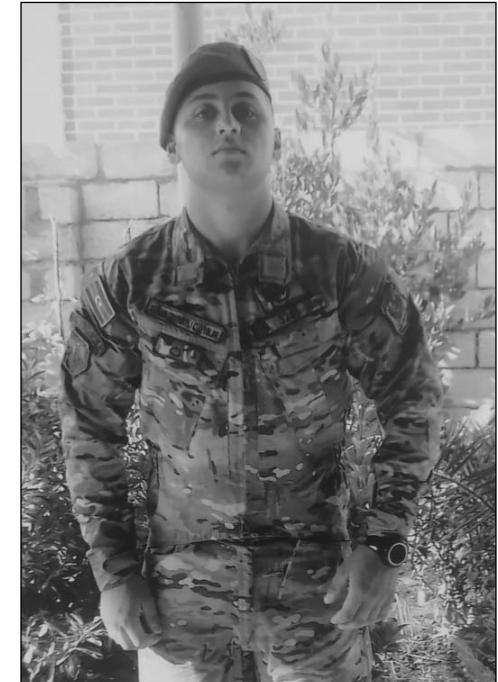
halda, başılovlu halda verə bilmək də hər kişinin hünəri, ağılı, təpəri deyil. Amma şəhid atası Allahverdi dayının düşüncəsində vətən uğrunda döyüşən, qan töken, can fəda edən hər bir əsgər onun üçün doğma olduğundan, hər bir əsgərimizi özünə doğma bala, övlad bildiyindən, belə bir qərarı verə bilmədi...

Söfulu kəndindən olan Çıraqəli əminin nəvəsi Uzay Akif oğlu ilə aramızda gedən səhbəti burda xatırlayası oldum:

-Şakir müellim, Allahverdi dayı köhnə kisişləndərdir. Hesab elə ki, rehmetlik Səyyaf əmi xasiyyətdə bir adamdır (şəhid Cingiz Misirxanovun atasıdır Səyyaf əmi). Cox qürurludur. Onun oğlu Anarın şəhid olduğunu eşidən, biz qonşular yığışıp getdik qapısına. Təskinlik vermək istedik. O isə bizim gözləmədiyimiz halda ötkəm səsle: "Vətən sağ olsun!" dedi. Özünü çox təmkinli apardı. Oğlunun şəhid olmasını çox təbii qarşılıdı...

Mən Allahverdi dayı ilə səhbət boyu ondakı təmkini, vüqarı, əzəmeti gördükcə, Uzayın yuxarıda dedikləri sözərin nə qədər dərəcədə böyük həqiqət olduğunu görürdüm. Mən də onunla səhbətləşərkən, dayı

**Oxuduğu orta məktəbin direktoru
Arif İsmayılovlı**

da adamın elindən aparar mali-dövləti. Sadəlik insanın gözəlliyyidir. İnsan insanlıqla şöhrətlənməlidir.

Mərdliyi, məqrurluğu, insanlığı ilə gözümüzdə ucalan Allahverdi kişi üç qız böyüdüb, ailə sahibi edib. Xalqımızın bir deyimi var: "qız yükü, duz yükü". Duz sözü burada ağırlıq mənə(sin)da işlənir. Yəni duz çəki baxımdan çox ağır olduğuna görə, duz şələsini ciyində daşıməq da çox ağır-əziyyətli bir işdir. Yuxarıdakı məsələde qız övladının valideynlərinin ciyində duz şələsi kimi bir ağır (eslinde məsuliyyətli) yük olduğuna işarə var. Hər valideyn bu ağır qız yükünü - duz yükünü ciyində şərəflə daşımaga tablaşır mı? Qurani-Kərimdə də üç qız böyüdüb tərbiyə edən ananın yeri cənənəlik olduğu buyurulub. Bizim Allahverdi dayı köhnə kisişlərdən olub, ləyaqətlə, namus-ismətlə böyüdüb boy-a-başa çatdırıldığı qızlarını bir mənəvi yük kimi ciyində daşımağı bacarıb və həmin duz şələsini ciyindən ləyaqətlə yere qoya bilib - hər birini hörmət-izzətə ilə sahibi edə bilib.

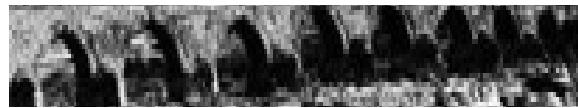
Bax bu cür ləyaqəti valideyn olan şəhid atası ailəsinin sonbeşiyi olan adar-madar oğul övladını isə vətənimiz uğrunda cəsur döyüşü kimi böyüdüb tərbiyələndirmişdi. Anar Allahverdi oğlu Əmirovun sevgilisi vətən torpağı oldu, vətən uğrunda cəsur döyüşü kimi döyüş meydanına atıldı, müsələzəcətlər göstərərək şəhidlik zirvəsinə qovuşdu. Ölkə Prezidentinin Sərəncamlarına əsasən "Cəsur döyüşü" və "Vətən uğrunda" medalları ilə təltif olundu. İndiki və gələcək nəsillər onun adını-ünvanını "Vətən uğrunda cəsur döyüşü" adı ilə hemişə son-su ehtiramla anıb, adını vətənlə qoşa çəkəcəklər.

Şakir ALBALIYEV

kələmisi ilə müraciət edirdim. Yaş fərqiimiz az olduğuna nəzərən üzrxaqliq etmək istədim, dedi yox, gərek mənə deyilən dayı sözünə layiq olam, aksi dayı böyükük mənəsindədir. Mən də qədim türk dillerində dağa "tau" deyildiyini xatırlatdım, bəlkə də dayı elə dağ sözü ilə eyni kökdəndir. Onunçun də dayı deyiləndə xalqımızın təfəkküründə arxa, dayaq mənəsi canlanır. "Filənəsən dayısı var", yəni arxası (dağ kimi söykəndiyi, güvəndiyi) var mənəsi düşünlüb həmişə.

Şəhid Anar Əmirovun atası Allahverdi dayı duruşu, davranışları, danışığı ilə uca bir dağı andırır adama. Bir maraqlı və məntiqli söz də dedi. Dedi ki, var-dövlət, maddi sərvət boş şeydir. Sel, təbii fəlakət gelib bir an-

İyulun 19-da 28 il əvvəldə qalmış uşaqlıq yəncəlik dövrümüzün izi ilə geriyə qayıda bilmək fürsəti düşdü elime. Qələm dostum Hidayət Səfərli mənə zəng edib, AzərTAc-in müxbiri Aydın Yavərzadə və operator-jurnalist Miraləkber Hüseynovun Cəbrayı-Zəngilan istiqamətində səfərə çıxacaqlarını bildirdi. Bir alim kimi mənim də onlara yol belədçisi, yol yoldaşı olmağımı təklif etdi. Şahvəlli kəndindən olan xalamoğlu Mənsur Fətəliyevin "KİA" markalı maşınına oturub, gecə saat 3-de Bakıdan üzü doğma yurdumuza doğru hərəkat etdi. Cocuq Mərcanlıdan, Lələ təpəsindən o tərəfə, yol başlayanda həyəcanla nəzərlərimi vətən torpaqlarına zilləyə-zilləyə acgözlükle ciyərlərimə vətənin havasını çəkməye başladım. 28 il idi bu yolla geri dönüşüm olmamışdı. 28 il əvvəlki izimi görmək, uşaqlığımı, qəncliyimi axtarıb tapmaq istəyilə ürəymə atlantırdı. Gözlərim öndündən cənnətməkan torpaqlarımızın əvəzine xarabazarlığa çevrilmiş dəhşətli mənzərə gəlib keçidkə varımdan yox olur, içim sızkıldırdı. Mehdiyi, Böyük Mərcanlı, Aşıq Pəriinin yurdunu Maralyan, Mahmudlu stansiyası, Əmirvarlı, Sarıcılı, Soltanlı... Goyərçin Vey-

Oxçuçaydan Dağtumasa...

yardılmasının siyasi müstəvidəki əhəmiyyətini açıqladım. Bunun tam məntiqəyə gün bir addim olduğunu qeyd edib, bildirdim ki, Şərqi Zəngəzur varsa, deməli, Qərbi Zəngəzurumuz da var. Qarabağı işgalçılardan azad edən ordumuz Qərbi Zəngəzurumuzu da düşmənlərdən geri almağa qadirdir. Bu, həmdə düşmənlərimizə siyasi mesajımızdır. Qarabağ onların olmadığı kimi, Zəngəzurun Şərqi də, Qərbi də onların deyil. Zəngəzur qədim Azerbaycan torpağıdır, dədə-babalarımızın yurdu.

Sofulu, Piresed babamın yurdu, Zəngəzur elləri oylığım oldu. Fəlak 93-də qanlı tas qurdum: Doğma Qarabağdan düşdük dərbədar,

Vətənsiz adıma qaçqın dedildi.

Atamın məzar daşına yazdım bu şeirim özümdən ixtiyarsız yadına düşür. Təessüf ki, atam kimi çoxlu soydaşlarımıza bu günləri görmək, yaşamaq nəsib olmadı. Düşmənlərin barbacasına kor qoysuğunu yurdumuzun dəhşətli mənzəresi qəlbimizi bir tərəfdən didib-parçaladı ki, doğma torpaqlarımızın işğaldan azad olunduğu bu xoş günlərimizi görmədən dünyasını dəyişənlərimiz də vətən torpaqlarına ömürlük həsət qaldıqları da bir acı sizləti kimi içimizi göyəndirdi. Bu mənəda cismimizin də gözü, ruhumuzun-duyğularımızın da gözü qan ağlayırdı abad əllərimiz bərbad güne salındığını görəndə. Amma heyat gənc ve yetişməkdə olan nəslin timsalında davam edir.

Bu gün biz canımızla, ruhumuzla vətənin azadlığını görmeyənlərin də həyatını davam etdirib, onları da əvəzindən və həm də onları da davamlıları olaraq Böyük Qayıdışın reallaşması, vətənimizin yenidən abad diyara çevriləsi yolunda cəfələrə qatlaşmaya liyiq. Axi bu torpaqlar bizim ulu vətənimizdir.

Bu kimi duyğuların ağuşunda vətən torpaqlarının havasını ciyərlərimə çekib, gördüklerimi yaddaşma köçürmək üçün nəzərlərimi acgözlükle çöllü-biyabana, düşmənlərin insansız vəhşi səhraya döndərdikləri torpaqlarımıza zilləyirəm.

Bizi müşayiət edən polislərdən biri 1983-cü ildə Zəngilanın Məmmədbəyli kəndində anadan olmuş Arzuman idi. Məmmədbəyli kəndində daşlıq bir təpəliyə işarə edib, bizdən soruşur ki, sizcə, burada nə olur? Yəqin ki, meşəlik olub, - deyə fikirləşirik.

Meşəlik deyəndə, bəli, çoxlu yolka ağaclarla də var idi. Amma bura kəndimizin qəbiristanlığı olub. Hər qəbrin də yanında ağaclarla ekləmişdir. - dedi polis nəfəri.

Hamımız məttəl qaldıq. Matımız-qutumuz qurudu. Gözlərimizin önünde ancaq keçəl təpelik canlanırdı. Başqa heç ne yox idi. Yəqin ki, buldozerin də gücü çatmadı bu təpəliyi bələ dibdən, dəhnədən qasıybı - kürüməyə. Ola bilsin ki, tankın ağızına verib kürüb təmizləmişdilər bu qəbiristanlığı ağacları, kol-kosları qarışq. Başdaşından, sinədəsindən, ya qəbir-dəki skeletlərdən heç bir nişan qalmamışdır. Haraya kürüb-tökümüşdülərsə, adamın heç ağılna da gəlməzdik ki, burada kənd qəbiristanlığı olub. Vəhşilikle icra edilmiş erməni siyaseti idi bu. Əhalisi didərgin salmış kənddə yaşayış eləmətinin olduğuna yalnız qəbiristanlıq şahidlilik edə bilər. Axi dilsiz-ağzsız olan bu qəbirlərin başdaşları, sinədəşləri şahidlilik edə bilərdi ki, biz də var idik, biz azərbaycanlılar bu kəndin sakinləri idik. Siz ermənilər bizim töremələrimizi doğma ev-eşiklərindən didərgin-köçkünlər salmışınız. Bax erməni barbarlar o qəbiristanlıqdakı bu cür səssiz ittihamlardan üşənib yerlə-yeşən etmişdilər bu təpənin üstündəki məzarları. Heç izi-tozu da qalmamışdı ki, güman edə biləsən ki, bura qəbiristanlıq olub. Yenə düzəngahlıqda yerləşsəydi, bir az başa düşmək olardı ki, torpağın üstünü şumlayıb, yerində əkin-biçin işi aparıblar. Halbuki islam dinində heç qəbiristanlıqdakı bitən otların da heyvanın yemesi qəbul olunmur. Amma ermənilər nə var ki? Onlar üçün belə şeylərə qoruc-qaytaq yoxdur. Onlar üçün halal nədi, haram nədi anlayışları yoxdur. Heç ol-sayıdı haramlıq edib qonşu torpağına göz dik-

məzdilər, qonşuluq etdiyi xalqın ərazilərini və əhalisini yaman günə qoymazdilar... Maraqlı idi ki, kənddə daşı-dاش əsta qalmağa qoymayan kəmfürset ermənilər XIV əsrə aid olan 8 guşeli türbəni uçurmamışdır. Yəqin ki, nə vaxtsa türbənin harasinasına bir xaç işarəsi yapişdırıb, bu künbəzin də onlara xas abidə olduğunu yalandan-palandan dünya ictimaiyyətinə sırmak planları var imiş. Yəqin bədbəxtlər 8 guşenin qədim türkərə xas rəmzlərdən biri olduğunu ağıllarına getirmiyiblər... Amma onlara nə var ey, ona də bir don geyindirə bilərlər. Çox şükr ki, düşmənin mənhus niyyəti ürəyində qaldı, saxtakarlıqları və yalanları axıra kimi ayaq tutmadı.

lə tutdular. Kənlümü almağa çalışıdilar.

Kameranı üzü Dağtumasa tərəf tutub, kəndimizin cənub ətəyində məndən intervüyü aldılar. Uzaq yoluñ damarını qırıb, uzun illik kəndimizin həsətinə son qoymaşa uzağı 4 və ya 5 kilometrlik yol qalmışdı, aralıdan kəndimizin tamaşasına durdum. Sanki kəndimizi danişdirdi, hal-əhvalını soruşmaq istəyən bir vəziyyətə düşmüştüm. Qollarımı kəndimizə sarı uzadıb, indiyəcən sən məni qoynunda yaşadıb, böyütmüşdün, indi də qoy mən səni qollarım arasına alım, kəndim, - deyib, kəndimizə sarı uzanan asfalt yolun üstüne çökdüm. Uşaq kimi asfalta uzandı, qollarımı asfalt boyu yana açıb, sanki yolları qurmuş kimi oldum. Hönkürdüm. Diqqət edən olsa, havalandı ayağım dəymədiyi, gözüm görmədiyi doğma yurdumun üstündə idim, amma doğulub böyüdüyüm məkanın 4-5 km-liyində donub qalmışdım. Az qala həyecandan ürəyim partlayırdı. Elə gərgin anlar yaşadım ki, etiraf edim ki, bəlkə də həmin gün Künbəzə, Dağtumasacan getmək nəsibim olsayıdı, sevincim-kədərimin çulğasacı o dəqiqələrdə həyecandan ürəyim çat vera bilərdi. Sonradan düşündüm ki, bəlkə də, bu, bir Allah istəyimmiş ki, birdən-birə kəndə qoşuşmaq ürəyim tablamadı. Kəndimlə hissə-hissə görüşə bilməyi yəqin Allah-təala məsləhet bildi. Mənim birdən-birə birbaşa kəndimizle görüşməyə son dərəcə hadisələrə həssas olan ürəyimin gücü çatmazdı. Bu, heç əvvəlcəden mənim ağılma gəlməmişdi. Amma doğrudan, həqiqət belədir. Mən özümü yaxşı tanıyrıam, bilirom ki, dözməzdəm. Kəndimin 4-5 kilometrliyində bu cür ağır stressi yaşadımsa, kəndimin özünə çatanda bundan da ağır stress-həyəcan hissi məni bürüyər və bu acılı-şirinli vüsali yaşımaşa ürəyim dözməzdı. Asfaltdan qırğına çıxıb, vaxtilə əkin sahəsi olmuş torpağın özünü vətən torpağını da qucaqladı, ilan kimi torpağı yalayıb, öpdüm. Vətənimin torpağını qucdum, öpdüm. Bu, mənim kəndimin torpağı ilə görüşüm iddi. Bu görüşdə vüsala qoşuşmaq öpüşü də vardi, öpüşüb qucaqlaşib müvəqqəti də olsa ayrılməq nisgili də vardi. Vüsala qoşuşmaq sevinci ilə öpüşüb ayrılməq nisgili bir yerdə qoşuşub-çulğası o lənlərdə. Torpaqdan qalxıb maşına tərəf qayıdanda isə hələ də kameranın üstüne tuşlandıqını gördüm. Yəqin ki, kameraman özümdən xəbərsiz o həyəcanlı anları kameranın yaddaşına köçürüb. Üst-başım toz-torpaqlı- vətən torpağına bulaşmış haldə maşına əyləşdim. Gəldiyim yolu geriye qayıdanda, halim hədsiz pejmürdə olduğumu görüb, təskinlik verdilər ki, gələn dəfə birbaşa Dağtumas tərəfə gələcəyik, Şakir müellim, - dedilər.

Bu sözlərlə qəlbimi ovundurdular. Bu ümidiirlər də "Allah qoysa" dedim onlara. Qoşulunu, Tinlini keçidik. Xalamoğlu Mənsurqulları kəndləri olan Şahvəlliye yol aldıq. Şahvəlliye gedən yolda məhv edilmiş düşmən texnikası ilə qarşılaşdıq. Bu, qanlı-qadəli döyüslərdə Ali Baş Komandanımızın bacarıqlı sərkərdəliyi və xalqımızın igid övladlarının yenilməz rəşadəti sayesinde torpaqlarımızın yağı düşmənlərdən azad edilməsinə bir görk nümunəsi idi. Üzü axşama getdiyindən Şahvəlli də çox dayanmadıq. Şahvəlli dən çıxanda isə yenə enli və geniş magistrallı yol çəkilişinin şahidi olduq. Yol gedisi-geliş, canlı heyat nişanıdır. Bu, onu göstəridi ki, inşallah, tezliklə bu yollarda həyat qaynayacaq, düşmənin xarabazarlığa çevirdiyi, virdi-viran etdiyi yurdularımızı yenidən abadlığa çevirəcəyik.

Şakir ALBALIYEV

səlli, Xudafərin, Araz çayı üstündə salınmış Su Elektrik Stansiyası - Su anbarı... Nəinki kənd adına yaraşacaq bir kənd, heç adı ev adına yaraşacaq bir abad daxma da görmədik. Doğma ev-eşiklərimizin yerine su calaşmış, oda qalayıb kül elemişdilər. Florası da, faunaşı da məhv edilmişdi. Təbətəce zarafatçı olan xalamoğlu Mənsur "görmürsən, heç bir Allahın tulküsü də yoxdu ki, qabağımıza çıxa" dedi. Doğrudan da, sözün həqiqi mənasında nə bir vəhşi heyvan, ne də yaşlılıq adına ağaç, kolkos da qalmamışdı. Tifağı dağılmış ermənilər dağıtmışdılardı tifağımızı...

Zəngilan ərazisinə çatdıq. Bizi Zəngilan polisləri qarşıladılar, yolboyu üzü Zəngilan şəhərinə qədər, Oxçu çayına kimi bizi müşayiət etdilər. "Xəzər" Tv-dən, İctimai Televiziyadan da jurnalistlər çəkiliş aparmağa gelmişdilər. Zəngilan şəhərinin yaxınlığında Şəhidlər Xiyabanı yerlə-yeşən edib, oda qalmamışdılardı. Bu məzarda uyuyan igidlərimizin özlərinə mərdi-mərdanərən gücü düşə bilmədiklərindən, elə bil qəbirlərindən qisas çıxməq isteyirmişlər mənfur ve alçaq düşmənlərimiz.

Oxçuçayın sahilində bir az gəzisədik. AzərTAc-a, televiziyanın "ARB" kanalına Oxçuçayın ermənilər tərəfindən çırkləndirilməsiyle bağlı ekoloji həyəcan təbətəce dəbiliyi qaydacaqını tezləşdirmək üçün bu plan əsasında evlərin inşa olunmasına ən optimal yol olduğunu dedim. Ölək Prezidentinin Sərəncamı ilə Şərqi Zəngəzur inzibati iqtisadi bölgəsinin

Zəngilan polislərindən ayrılanla artıq günün çox hissəsi getmişdi. Gün günortadan xeyli əyilmişdi. Araz çayı üstündəki su anbarı yaxınlığında xalamoğlu Mənsurla şəkil çəkdiridik. Goyərçin Veysəlliye yol tikintisi aparılırdı. Zəngilan, Qubadlı istiqamətinə doğru geniş yol çəkiliş işləri gedirdi. Üzümü yuxarılara tərəf çevirdim, mənim kəndimə - Dağtumasa gedən yolu göstərdim. Ən uzun məsafəli yol olğunu bildirdim bizim kəndimizə müxtəlif tərəflərdən gedən başqa yollarla nisbetən.

Sağ olsunlar yoldaşlarım. Kəndimizə tərəf ürəyim üçündən gürbədar, dar vaxtına - yeni axşam namazına düşəcəyinə baxmayaq, Goyərçin Veysəlliye Dağtumasa tərəf istiqamət götürdü. Niyazqullar kendini keçidik, Tinli, Qoşudlu kəndlərini keçidik. Qoşudlu kendinə kimi asfaltın üzərində güclə sezikləsek dərəcədə bir maşın izinə rast gəldik. Bir vaxtlar maşınların qarışqa kimi qayır-qayır qaynaşlığı bu asfalt yolda tam sakitlik idi. Yollar dincə qoymulmuş əkin sahəsi kimi sanki istirahət edirdi. Ancaq B.Vahabzadənin təbirince desək, şam əger yanmırsa, yaşamır demək. Yolların da üstündə hərəket olmayında - istəri piyadaların, istərə də maşınların gedisi-gelişi olmayanda, öz yollar funkisiyəni itirir. Yollar yolsuzluqdan, yolçuların zinhara gəlməmişdi, yollar da bezər olub bağı çatlayırdı sanki. Qoşuduludan o yana - üzü Dağtumasa tərəf isə heç bir maşın izində olamət yox idi. Bəlkə yol da sevinirdi üstündə maşın görəndə. Dağtumas ərazisinin cənub tərəfində qərar tutmuş Qaraqaya kendini də (qışlaşığını da) xeyli ötüb keçidik. Qoşuduludan buracan heç bir maşın izi yox idi. Allahumadına gedirdik. Daha doğrusu, bəlkə də mənim xətrimə Niyazqullardan buracan 22 km-dən çox yol qət etmişdik. Bərdən mənə qayıdış dedilər ki, ay Şakir müellim, bu yolla gedisi-geliş olmayıb. Mən qabağımızdır görünən Qəhrəman yurdunu deyilən ərazini göstərdim, dedim ki, burada ağır döyüşlər gedib. Ola bilsin ki, bərə qabaqlarıda mina mərmisi də düzənmiş olalar. Sözüm ağızında qaldı. Xalamoğlu Mənsur xırıq maşını saxladı, dedi: - Buracan da sənə görə gəlmışik, müəllim. Özün də görürsən ki, heç bir maşın izinə rast gəlmirik. Həyatımızı təhlükəyə ata bilmərik, minaya düşə bilərik.

Etitaz edə bilməzdəm. Amma gücüm özümə çatdı. Təkid etdim ki, siz düşün burda qalın. Verin mən özüm maşını idarə edim. Təkcə gedim. Mən canımdan qorxmuram. Əgər maşınınızın minaya düşməsindən qorxmurasunuzsa, mən təkbaşına gedərem. Onlar da mənə qıymadılar: -Yox, müəllim, Allah qoysa gələn dəfə gedərik. Gün batmaq üzərdir. Qabağımız da gecəye gəlir. Gecə qalmaşa da icazəmiz yoxdur, qayıtmalıq, - deyib məni di-

